

VALTION HANKINTAKÄSIKIRJA
OSA VII TUOTERYHMÄKOHTAISIA OHJEITA
2017

Osa VII voidaan käyttää kaikkiin hankintoihin, jotka käynnistetään hankintalain voimaan tulon 1.1.2017 jälkeen.

Teksti on Osa VII:n luonnosversio ja osa uusittavaa Valtion hankintakäsikirjaa. Tekstejä päivitetään ja tavoitteena on julkaista käsikirja kokonaisuutena huhtikuussa 2017.

SISÄLLYSLUETTELO:

1. Yleistä	3
2. Toimitilojen hankinta ja vuokraaminen	3
3. Toimialariippumattomat ICT-palvelut	4
4. Asiantuntijapalvelujen hankinnat	5
5. Hankintalain soveltamisalan ulkopuolella olevia hankintoja	5
5.1 Salassa pidettävät ja turvallisuushankinnat	5
5.2 Oikeudenkäyntiasiamiespalvelut	6
5.3 Tutkimus- ja kehittämishankinnat	7

OSA VII TUOTERYHMÄKOHTAISIA OHJEITA

1. Yleistä

Hankintakäsikirjan osassa VII käsitellään seuraavia tuoteryhmiä ja annetaan niitä koskevia ohjeita ja suosituksia

- Toimitilojen hankinta ja vuokraaminen
- Toimialariippumattomat ICT-hankinnat
- Asiantuntijapalvelujen hankinnat
- Hankintalain soveltamisalan ulkopuolella olevat hankinnat
 - Salassa pidettävät hankinnat
 - Turvallisuushankinnat
 - Oikeudenkäyntiasiamiespalvelut
 - Tutkimus- ja kehittämishankinnat

Toimitiloihin liittyvät hankinnat, toimialariippumattomat ICT-palvelut sekä asiantuntijapalvelujen hankinnat ovat euromääräisesti laskettuna valtion kolme suurinta hankintakategoriaa. Salassa pidettäville hankinnoille ja valtion keskeisiin turvallisuusetuihin liittyville hankinnoille on yhteistä se, että niiden hankinta ei kuulu hankintalain soveltamisalaan.

2. Toimitilojen hankinta ja vuokraaminen

Virastoja ja laitoksia ohjaa valtion kiinteistövarallisuuden hankinnasta, hallinnasta, hoidosta ja vuokraamisesta annettu asetus (242/2015) jonka mukaan valtiolla toimitilojen hankinta ja vuokraus ja hallinta on keskitetty Senaatti-kiinteistöille. Senaatti-kiinteistöt on valtion in house -toimija, joka tarjoaa hankintayksiköille tilapalveluja ja niihin välittömästi liittyviä muita palveluja sekä huolehtia hallinnassaan olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta.

Valtion toimitilastrategia 2020 korostaa kokonaisuutta. Tilojen pitää edistää entistä parempia työsuorituksia ja parantaa kustannustehokkuutta. Toimitilastrategia tähtää valtionhallinnon työympäristöjen muokkaamiseen vastaamaan uudistuvan työn vaatimuksia ja mahdollisuuksia. Tavoitteena on toteuttaa 100 miljoonan euron vuosittaiset säästöt toimitilakustannuksissa kahdeksassa vuodessa. Strategia linjaa tilaratkaisuja aina vuokrasopimuksen päättyessä, peruskorjausta suunniteltaessa tai organisaatiota muutettaessa. Uutta toimistotilaa ei pidä rakentaa, jos valtion omistamia tai jo vuokraamia tiloja on helppo hyödyntää. Toimitilojen sijainnissa korostuvat hyvät kulkuyhteydet, rakentamisessa harmaan talouden torjuminen, lopputuloksessa terveelliset ja turvalliset ratkaisut.

Senaatti-kiinteistöt tarjoaa asiakkailleen toimitilojen lisäksi monipuolisen valikoiman toimitiloihin liittyviä palveluita aina toimitilojen vuokrauksesta strategisen tason asiantuntijapalveluihin. Toimitiloihin liittyvissä tarpeissa virasto tai laitos voi ottaa yhteyttä omaan Senaatin asiakaspäällikköön.

Senaatti-kiinteistöjen periaatteena on, että asiakkaat voivat halutessaan ostaa toimitiloihin liittyvän osaamisen ja palvelut keskitetysti yhdestä paikasta. Senaatti-kiinteistöt vastaa yhdessä sovituista palveluista, jolloin virastolla tai laitoksella on

mahdollisuus keskittyä oman organisaation ydintoimintoihin ja niiden kehittämiseen.

Valtionhallinnon organisaatiot voivat tilata palveluita suoraan Senaatti-kiinteistöiltä, joka kilpailuttaa palveluntuottajat. Toimitiloihin liittyvien käyttäjäpalveluiden, kuten puhtauspalvelujen, aulapalvelujen ja ravintolapalvelujen kilpailuttamisessa Senaatti-kiinteistöt toimii yhteistyössä Hansel Oy:n kanssa. Liikelaitoksena Senaatti-kiinteistöt tarjoaa palveluitaan liiketaloudellisin periaattein. Lisätietoja Senaatti-kiinteistöjen internet-sivuilta www.senaatti.fi.

3. Toimialariippumattomat ICT-palvelut

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori tuottaa valtionhallinnon toimialariippumattomat ict-palvelut.

Valtion toimialariippumattomilla ict-palveluilla tarkoitetaan palveluita, joiden tuottaminen tai järjestäminen ei vaadi merkittävää toimialakohtaista osaamista ja jotka perustuvat yleisesti käytettyihin laite- ja ohjelmistoratkaisuihin ja teknologioihin. Palvelujen ja ratkaisujen asiakaskohtainen variointi ei tee niistä toimialakohtaisia. Palveluiden tuottamisessa huomioidaan valtion hallinnon turvallisuuden ja varautumisen erityistarpeet.

Valtori on valtion in-house palvelukeskus, joka toimittaa palveluita yhteistyössä valtionhallinnon muiden ict-palvelukeskusten kanssa. Valtorin tarkoituksena on yhdessä asiakkaidensa kanssa rakentaa ja tuottaa toimialariippumattomat ict-palvelut siten, että ne mahdollisimman hyvin tukevat julkishallinnon toimintaa. Valtori yhtenäistää ja vakioi tuottamansa palvelut sekä niihin liittyvät palvelunhallintaprosessit ja teknologiat.

Valtori hankkii ja kilpailuttaa toimialariippumattomat palvelut valtiotasoisesti ja osittain myös siten, että asiakkaina voivat olla muutkin kuin valtionhallinnon organisaatiot.

Valtori tarjoaa valtionhallinnon organisaatioiden käyttöön seuraavia tuotteistettuja palvelukokonaisuuksia:

Työskentely-ympäristön palvelut	Tietojärjestelmä-palvelut	Asiantuntija-palvelut
---------------------------------	---------------------------	-----------------------

Kuhunkin palvelukokonaisuuteen sisältyvien palveluiden ajantasainen luettelo on Valtorin internet-sivulla: www.valtori.fi.

Hankintayksiköiden tulee toimialariippumattomia hankintoja suunnitellessaan ottaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa yhteyttä Valtorin asiakkuudesta vastaaviin henkilöihin. Ajantasainen lista Valtorin asiakkuuksista vastaavista yhteyshenkilöistä on Valtorin internet-sivuilla osoitteessa www.valtori.fi.

Toimialasidonnaisten hankintojen valmistelussa suositellaan myös olemaan yhteydessä Valtoriin käyttöpalveluiden toimivuuden, teknisen infrastruktuurin toimivuuden ja lisenssienhankinnan onnistumisen varmistamiseksi.

Valtori toimii palveluita toimittaessaan asiakaskohtaisten palvelusopimusten puitteissa. Kun uusi palvelu liitetään sopimukseen, sovitaan tavallisesti erikseen myös toimitus- tai käyttöönottoprojektista.

4. Asiantuntijapalvelujen hankinnat

Asiantuntijapalveluiden hankinnat tulee pääsääntöisesti kilpailuttaa joko kansallisina hankintoina, jos niiden arvo ylittää kansallisen kynnsarvon tai EU-hankintoina, jos niiden arvo ylittää EU-kynnsarvon. Jos ne sisältönsä puolesta kuuluvat SOTE- ja muihin erityispalveluihin, ne kilpailutetaan niitä hankintojen koskevien menettelysäännösten perusteella. Kansallisen kynnsarvon alittavat asiantuntijapalvelut kilpailutetaan hankintayksikön ohjeiden mukaisesti.

VNK/VNHY antaa ohjeet ministeriöiden osalta ohjeita asiantuntijapalveluhankinnoista.

Tutkimus- ja kehittämishankkeessa, jota rahoittaa joku muu yksikkö hankintayksikön lisäksi tai jos tutkimus- ja kehittämishankkeen hyöty tulee muillekin kuin hankintayksikölle, on kyse hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävästä hankinnasta. Tästä on lisätietoa kohdassa jäljempänä kohdassa 5.4.

5. Hankintalain soveltamisalan ulkopuolella olevia hankinnat

5.1 Salassa pidettävät ja turvallisuushankinnat

Hankintalakia ei sovelleta puolustus- ja turvallisuushankintalain mukaisiin puolustus- ja turvallisuushankintoihin. Kyseisessä laissa on määritelty **puolustus- ja turvallisuushankintojen käsite**. Hankinta voi olla myös puolustus- ja turvallisuuslain ulkopuolella ko. lain 6 § momentin, 7 § 1 momentin, 8 §:n tai 13 §:n nojalla.

Muut kuin puolustus- ja turvallisuushankinnat voivat myös olla salassa pidettäviä tai edellyttää lakiin perustuvia erityisiä turvatoimenpiteitä. Hankintalain 12 § 2 momentin mukaan hankintalakia ei sovelleta hankintoihin, jotka ovat **salassa pidettäviä** tai joiden toteuttaminen **edellyttää lakiin perustuvia erityisiä turvatoimenpiteitä**.

Lakia ei sovelleta myöskään hankintaan, jossa hankintalain soveltaminen velvoitaisi hankintayksikköä toimittamaan tietoja, joiden **julkistaminen on vastoin valtion keskeisiä turvallisuusetuja**. Edellytyksenä on, että valtion keskeisten turvallisuusetujen suojaamista ei voida taata tarjoajien ja ehdokkaiden syrjimätöntä ja avointa kohtelua vähemmän rajoittavin toimenpitein kuin lain soveltamatta jättämisellä.

Hankinta voi olla salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) jonkin salassapitoperusteen perusteella. Salassapitoperusteet on määritelty lain 24 pykälässä. Jos hankinnalle ei ole salassapitoperustetta, se on julkinen. Hankinnan salassapito edellyt-

tää siis salassapitoperustetta ja salassapitopäätöstä. Salassapitopäätös tulee tehdä ennen hankinnan käynnistämistä ja kirjata hankinta-asiakirjoihin.

Hankinnan salassapito ei ole syy tehdä suoramarkkinat yhdeltä toimittajalta. Myös salassa pidettävästä hankinnasta on syytä selvittää, voidaanko siinä toteuttaa tarjouskilpailu esimerkiksi muutaman valitun tarjoajan kesken. Salassa pidettävässä hankinnassa tulee huolehtia, että hankinta tapahtuu määrärahojen käytön kannalta edullisesti.

Tarjouspyyntöaineiston luottamuksellisuutta ja hankintaa koskevan tiedon leviämistä voidaan turvata tehokkaasti myös muilla keinoilla ilman, että hankinta kokonaisuudessaan määrätään salassa pidettäväksi. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi siten, että salassa pidettävä aineisto kootaan salassa pidettäväksi merkittyyn liiteasiakirjaan, joka luovutetaan vain turvallisuussopimusta ja vaitiolositoumusta vastaan ja että aineiston käsittelijöistä on tehty turvallisuus selvitykset.

5.2 Oikeudenkäyntiasiamiespalvelut

Hankintalain soveltamisalan ulkopuolella ovat oikeudenkäyntiasiamiehen palvelut, jotka hankintaan luvan saaneista oikeudenkäyntiasiamiehistä annetussa laissa (715/2011) määritellyiltä oikeudenkäyntiasiamiehiltä ja -avustajilta. Tällöin kyse on esimerkiksi asianajan tai julkisen oikeusavustajan suorittama asiakkaan oikeudellinen avustaminen viranomaisissa tai tuomioistuimissa tai välimies- tai sovittelumenettelyssä kansallisella, EU- tai kansainvälisellä tasolla. Tähän kuuluu myös oikeudelliseen avustamiseen välittömästi liittyvä neuvonta ja muu tuomioistuinmenettelyyn liittyvä neuvonta, jota tulee antaa sama taholla.

5.3 Tutkimus- ja kehittämishankinnat

Hankintalain ulkopuolella on hankintalain liitteessä A mainitut tutkimus- ja kehittämishankinnat, paitsi jos niitä saatava hyöty koituu yksinomaan hankintayksikölle sen toiminnassa käytettäväksi ja hankintayksikkö korvaa suoritetun palvelun kokonaan. Tässä tarkoitetaan siis tutkimus- ja kehittämishanketta, jota rahoittaa joku muu yksikkö hankintayksikön lisäksi kuten esimerkiksi korkeakoulu, tutkimuslaitos tai yksityinen yritys. Toinen vaihtoehto on se, että tutkimuksen lopputulosta pystyy hyödyntämään muutkin kuin hankintayksikkö eli tulee muillekin kuin hankintayksikölle. Riittää, että jompikumpi edellytyksistä täyttyy. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tavanomaiset hankintayksikön käyttöön tulevat asiakastytyväisyyskyselyt tai mittaus- tai testauspalveluhankinnat ovat hankintalain piirissä, koska rahoitus tulee hankintayksiköltä ja hyöty tulee yksinomaan hankintayksikölle.

Tutkimus- ja kehittämishankkeista sekä julkisten hankintojen innovatiivisuudesta ja vaikuttavuudesta on lisätietoa mm. Tekesin internet-sivuilla osoitteessa www.tekes.fi sekä hankintakäsikirjan osassa VIII.